

Església de Sant Jaume de Vilanova

Santa Maria d'Oló

Ubicació

Comarca: Moianès
Lloc/Adreça: Al mas Vilanova, al sector nord-est del terme municipal
Emplaçament Ctra. de servei paral·lela a l'Eix Transversal (BP-4313), al km.16,5 camí sud 400 m
Alçada: 673

Coordenades:

Latitud: 41.89137
Longitud: 2.08212
UTM Est (X): 423854
UTM Nord (Y): 4638123

Classificació

Número de fitxa 08258-137
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Segle XI-XII
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Número inventari Sí: IPA 17180
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Religios
Titularitat Privada
Titular: 08258A010001220000AM
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dv., 31/01/2020 - 01:00

Descripció

Església que ha quedat adossada al mas Vilanova, emplaçada junt al mas sobre un petit promontori a l'anomenat Pla del Vent. Es tracta d'una de les poques esglésies romàniques de planta circular que hi ha a Catalunya. És una construcció de finals del segle XI o principis del XII, de dimensions reduïdes i amb un absis semi-circular orientat a llevant, en el qual s'hi incorpora encara la decoració llombarda. Concretament, un fris d'arcuacions cegues amb dues faixes llombardes entre les quals hi ha una finestra de doble esqueixada amb arc de mig punt. El portal és a la banda de migdia, rematat amb un senzill arc de mig punt adovellat, i la porta llueix una ferramenta que imita les formes romàniques. L'aparell és fet amb blocs de pedra escairats però irregulars i disposats en filades.

A l'interior la nau és coberta amb una cúpula de mitja esfera feta amb petits blocs de pedra que es disposen en forma d'espiral. Una particularitat és la presència de quatre fornícules, dues de les quals més grans. Entremig de dues de les fornícules hi ha una finestra que ha estat cegada quan el mas es va adossar a l'església. L'absis s'uneix a la nau circular mitjançant un petit cos cobert amb volta de canó. El paviment ha estat fet modernament amb lloses de pedra. Al costat de la porta s'hi pot veure una finestra força alta que permetia comunicar amb les estances del mas.

Des de fa temps les esglésies de planta circular han cridat l'atenció i han estat objecte de diversos estudis, el més recent de Jordi Vigué. A Catalunya n'hi ha unes vuit d'època romànica; entre les quals la del castell de Sallent o la Rodona de Vic. Moltes es poden datar a la primera meitat del segle XI i corresponen a una de les primeres formes del romànic, que va continuar però durant tot el segle XII. Aquest tipus de temple en rotonda s'associa en general amb el Sant Sepulcre de Jerusalem o bé amb la dedicació a la Mare de Déu, si bé a Catalunya trobem també altres dedicacions, com la mateixa de Sant Jaume.

Observacions:

Gravat a la llosa d'entrada a l'església: MXXXIII (el 1033 és la data en què hom suposava que s'havia erigit l'església)

Història

El lloc de Vilanova, dins del terme del castell d'Oló i de la parròquia de Santa Maria d'Oló, apareix documentat l'any 1093. Les primeres notícies són de l'església de Sant Jaume de Vilanova, que és una construcció romànica de finals del segle XI o principis del XII. L'any 1175 s'esmenta en el testament d'Arnau d'Oló, pertanyent a la família dels senyors del castell d'Oló. També hi ha altres referències, sobretot deixes de la Cúria Fumada de Vic, entre 1243 i 1372. Després sembla que devia quedar fora de culte. Cal dir que dins l'heretat del mas Vilanova hi havia una altra església: Sant Pere de Vilanova. Apareix documentada el 1063, i novament el 1206 juntament amb Sant Jaume, i al segle XIV se'n perd el rastre. Des d'aleshores devia quedar abandonada. Les restes d'aquesta església van ser identificades entorn de 1990, quan es preparava el llibre "Oló, un poble, una història", i més o menys la notícia es recull en aquesta publicació (PLADEVALL, 1991: 197) i en la Catalunya Romànica (BENET i altres, 1984: 394).

Actualment es pot confirmar plenament la seva existència. Segons la gent de la zona, el lloc on es troben les ruïnes es coneixia com el Serrat o el Turó de Sant Pere.

Pel que fa al mas, en coneixem les primeres notícies al segle XIV, tot i que devia ser força anterior. En un llistat dels veïns que es reuniren per tractar de la redempció dels drets senyorials del terme d'Oló el 1394 hi consta Pere de Vilanova; cal suposar que era el cap de casa en aquest moment. Més tard, en el fogatge de 1553 hi consta Pere Puig Vilanova, de la parròquia de Santa Maria d'Oló. Podria tractar-se d'un pubill de cognom Puig que havia entrat recentment al mas.

Tal com hem dit, al segle XVIII (tal vegada entorn de 1798) el mas s'engrandí notablement i va quedar

adossat a l'església. Tal com ens informa la inscripció de la llinda, el 1798 la família Vilanova continuava al front del mas, i llavors l'hereu era Jaume Vilanova. Al segle XIX la masia va continuar creixent. En una revisió dels límits parroquials que es va fer en aquesta època el mas i l'església (que llavors estava sense culte) van passar de la parròquia de Santa Maria d'Oló a la de Sant Feliu de Terrassola.

Ja al segle XX, el 1931 Jaume Peyrí, catedràtic de la facultat de medicina, va adquirir el mas Vilanova i va restaurar la capella de Sant Jaume, que havia estat destinada a cort de porcs. La restauració fou encarregada al prestigiós arquitecte i arqueòleg Josep Puig i Cadafalch, que també va dissenyar la torre residencial que es troba uns 300 metres al sud. El 1933 la capella fou oberta novament al culte i se'n celebrà un hipotètic mil·lenari, ja que hom suposava que s'havia construït l'any 1033, tal com ha quedat inscrit en una llosa.

A la mort del doctor Peyrí la propietat passà a Manel Font, un ric industrial cotonaire que estava casat amb Roser Gorina i, per tant, era el gendre de Joan Gorina, el ric propietari de Rocabruna. Posteriorment, Vilanova fou propietat de Manuel de Sanllehí. En aquesta època l'heretat era molt més gran, i incloïa la Rovirassa, la Benfeta i la Torre de Vilanova. Després de la mort de Sanllehí els seus hereus van segregar la propietat per vendre-la en quatre peces separades. Joan Bassets i Victòria Mialet van comprar el mas Vilanova el 1999. El seu fill Joan és l'actual propietari. Pel que fa a l'església, des del 1936 es trobava fora de culte, però l'any 1971 fou objecte d'una neteja i ara torna a tenir culte.

Al mas Vilanova s'hi va celebrar el 1973 per primera vegada la festa ara coneguda com la Diada del Soler, que inicialment era una trobada de pares i nens del Moviment Júnior i amb el temps ha esdevingut oberta a tothom. Es feia una arrossada i una missa de camp a l'església de Sant Jaume. El 1979 la trobada es va traslladar a la masia del Soler.

Bibliografia

BELLPUIG, Josep (1982-2007). Escrits sobre Sant Feliu de Terrassola (treball inèdit), p. 38.

BENET, Albert; JUNYENT, Francesc; MAZCUÑAN, Alexandre (1984). "Sant Jaume de Vilanova", Catalunya Romànica, vol. XI "El Bages", Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, p. 393-395.

DOMÈNECH, J (1934). "Sant Jaume de Vilanova del Pla", Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya, núm. 465, Barcelona, p. 68-70.

FERRER, Llorenç; PLADEVALL, Antoni i altres (1991). "Oló als temps medievals", "Època moderna i contemporània", Oló, un poble, una història. Associació Castell d'Oló, Santa Maria d'Oló, p 73, 107, 197-198.

GÜELL SABATA, Àngela (1988). "Santa Maria d'Oló", Història del Bages, Manresa, Parcir Edicions Selectes, p. 472.

OLAÑETA MOLINA, Juan Antonio (2014). "Iglesia de Sant Jaume de Vilanova", Enciclopedia del Románico en Barcelona (vol. II). Fundación Santa Maria La Real; Centro de Estudios del Románico, Palencia, p. 1071-1073.

PLADEVALL, Antoni (1971). "Capelles i Santuaris del bisbat De Vic. Sant Jaume de Vilanova", Hoja Diocesana, núm. 3152, Vic 12 de setembre de 1971.

VIGUÉ, Jordi (1975). Les esglésies romàniques catalanes de planta circular i triangular, Artestudi Edicions, Barcelona, p. 165-186.

